

Feladatok, melléletek

4. feladat

Sorszám	Állítás	Igaz	Hamis
1.	A Hunyadiakra utaló "Corvinus" szó címerállatuk - az oroszlán - latin nevéből ered.		
2.	V. (Utószülött) László Luxemburgi Zsigmond fia volt.		
3.	Hunyadi János több tisztséget is betöltött, többek között erdélyi vajda is volt.		
4.	1439 és 1443 között vezette Hunyadi László a török elleni "Hosszú hadjáratot".		
5.	Hunyadi Jánosnak a várnai csatában a genovai hajósok miatt is kellett túlerővel megküzdenie.		
6.	Bizánc eleste után II. Mehmed szultán Nándorfehérvárat támadta meg.		
7.	V. László halála után Hunyadi Mátyást 1458-ban koronázták királlyá.		
8.	A királyi pénzügyek átszervezésével Mátyás Ernuszt Jánost bízta meg.		
9.	Új vámot vezetett be, melynek neve harmincadvám.		
10.	Mátyás - apjához hasonlóan - a török ellen a támadás taktikáját alkalmazta.		

Esemény	Sorszám
Hunyadi Jánost a rendi gyűlés az ország kormányzójává választja a király kiskorúsága miatt.	
Habsburg Albert királlyá választása és koronázása.	
Hunyadi Mátyás ellen magyar főurak összeesküvést szerveznek.	
Hunyadi Lászlót az uralkodó kivégeztette.	
A törökök Szendrő elfoglalásával megszerzik egész Szerbiát.	

4. feladat javítókulcs

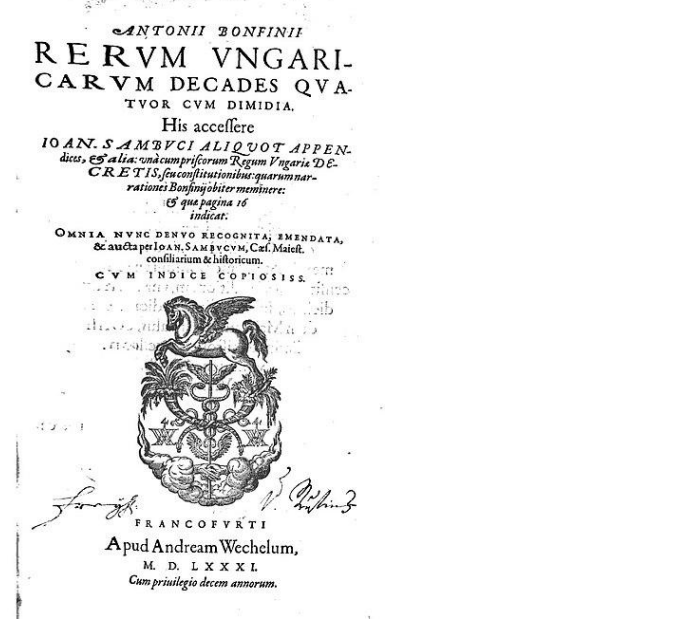
Sorszám	Állítás	Igaz	Hamis
1.	A Hunyadiakra utaló "Corvinus" szó címerállatuk - az oroszlán - latin nevéből ered.		X
2.	V. (Utószülött) László Luxemburgi Zsigmond fia volt.		X
3.	Hunyadi János több tisztséget is betöltött, többek között erdélyi vajda is volt.	X	
4.	1439 és 1443 között vezette Hunyadi László a török elleni "Hosszú hadjáratot".		X
5.	Hunyadi Jánosnak a várnai csatában a genovai hajósok miatt is kellett túlerővel megküzdenie.	X	
6.	Bizánc eleste után II. Mehmed szultán Nándorfehérvárat támadta meg.	X	
7.	V. László halála után Hunyadi Mátyást 1458-ban koronázták királlyá.		X
8.	A királyi pénzügyek átszervezésével Mátyás Ernuszt Jánost bízta meg.	X	
9.	Új vámot vezetett be, melynek neve harmincadvám.		X
10.	Mátyás - apjához hasonlóan - a török ellen a támadás taktikáját alkalmazta.		X

Esemény	Sorszám
Hunyadi Jánost a rendi gyűlés az ország kormányzójává választja a király kiskorúsága miatt.	3
Habsburg Albert királlyá választása és koronázása.	1
Hunyadi Mátyás ellen magyar főurak összeesküvést szerveznek.	5
Hunyadi Lászlót az uralkodó kivégeztette.	4
A törökök Szendrő elfoglalásával megszerzik egész Szerbiát.	2

5. feladat: Ki vagyok?

Párosítsd össze a képet/videót a megfelelő személlyel! 10 pont

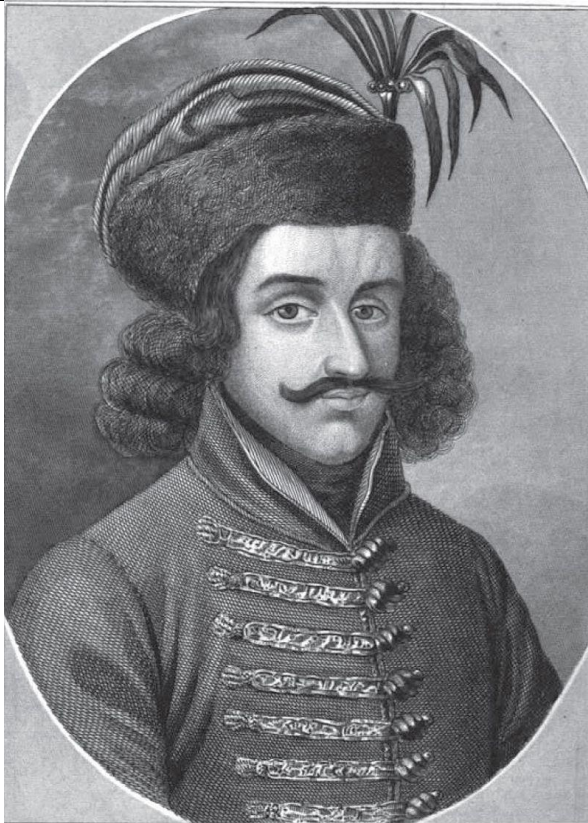
Kép/videó	Rólam...	Nevem
Palotás videó	Sajnos lefejeztek ☹	Hunyadi László
	Megnyertem a csatát, de a várban kitört pestisjárványt már nem győzhettem le! Pedig az én győzelmemet hirdeti a déli harangszó!	Hunyadi János
Pannónia dicsérete <i>„Eddig Itália földjén termettek csak a könyvek, S most Pannónia is outja a szép dalokat. Sokra becsülnek már, a hazám is büszke lehet rám Szellemem egyre dicsőbb, általa híres e föld!”</i>	Mátyás hazahívott Itáliából, és mindenki tudja meg: én vagyok az ország első számú, világhíres költője! (De csak latinul írtam...;)	Janus Pannónius
	Mátyás király második felesége vagyok Nápolyból, sajnos nem született gyermekünk	Aragóniai Beatrix

<p>Apolologia Socratis incipit Socratis quoque dignū mibi uidetur meminisse cum in iudiciū uocatus fuit: quē admodū de sua defensione mor- teque cogitauit. Scripserunt namque super hoc & alii omnesque in magniloquentia eius con- uenerunt: ex quo manifestū ē: Socratem re uera fuisse sic locutū. se. i. ut iam mortē uite sibi putaret p̄ferendā: de hoc non satis aperte unde sit: ut magnificētia illa uerborum mi- nus prudentie h̄re uideatur: Nobis uero Hermogenes Hipponici filius Socratis amicis: ac familiaris talia de eo retulit: ut magniloquentia illa recte cōuenire eius cōsilio uideret: Dixit namque Hermogenes: cū de cūctis rebus magis quā de se defen- dendo cogitātē ip̄m aiaduenteret dixisse. Atque erat o Socrates te de tua defensione curā h̄re: Illū uero p̄mū r̄ndisse. nōne id tibi uideor facere o Hermogene: dū quē admodū uixerim meditor: & cū rursus interrogaret: subiunxisse: quo nihil i uita fecisset iuiste quā defensionis optimā medi- ationē putaret. Cum uero Hermogenes</p>	<p>Az első magyar nyomdát én nyitottam meg Budán. Itt nyomtattam ki a Chronica Hungarorumot, a Budai Krónikát.</p>	<p>Hess András</p>
<p>Mátyás anyja videó</p>	<p>A kedvenc madaram a holló, nagy segítségemre volt, amikor még nem működött a gyorsposta...</p>	<p>Szilágyi Erzsébet</p>
 <p>ANTONII BONFINII RERVM VNGARI- CARVM DECADES QVA- ETOR CVM DIMIDIA. His accessere IOAN. SAMBYCI ALIQUOT APPEN- dix, et alia: quae cum praesentium Regum Hungariae DE- CRETIS, seu constitutionibus quarum nar- rationes Bonfinio h̄re meminerit. Et quae pagina 16 inducat. OMNIA NUNC DENVO RECOGNITA, EMENDATA, & aucta per IOAN. SAMBYCVM, Caf. Matieff, confiliarium & historicum. CVM INDICE COPIOSISS. FRANCOFVRTI Apud Andream Wechelum, M. D. LXXXI. <i>Cum privilegio decem annorum.</i></p>	<p>Mátyás megbízott a magyar történelem megírásával (Rerum Ungaricarum Decades - A magyar történelem tizedei)</p>	<p>Antonio Bonfini</p>

Mátyás király házasságon kívül született, de törvényesített fia, Hunyadi János unokája vagyok! Sajnos nem választottak meg királynak.

Corvin János

Mátyás nagybátyja vagyok, segítettém apjának, Hunyadi Jánosnak a törökellenes harcokban. Bár volt vitánk Mátyással, kibékültünk. A török fogságban sem voltam hajlandó elárulni Nándorfehérvár sebezhető pontjait, ezért a szultán lefejezetett.

Szilágyi Mihály

	<p>Mátyás első felesége vagyok.</p> <p>14 évesen (!) fiút szültem neki, de nemsokára a kisbaba és én is meghaltunk☹</p> <p>Ezen a képen búcsúzom szüleimtől, mielőtt Magyarországra hoznak.</p>	<p>Podjebrád Katalin</p>
---	---	--------------------------

Ráadás:

<p>Arany János verse (rajzfilm videó)</p>	<p>Mátyásnak megcsókolta feleségemet, Évát, kiverte 3 fogamat, de 3 falut kaptam érte ☺</p>	<p>Pázmán lovag</p>
---	---	---------------------

6. feladat: Kinizsi

Döntsd el, igazak vagy hamisak az állítások Kinizsi Pálról és a Fekete seregről?

1. Kinizsi egy vízimolnár fia volt
2. Jónás, a medve legyőzte Kinizsi Pált
3. Kinizsi Pál egy tálcán adott a szomjas Mátyásnak egy pohár bort
4. Mujkó pedig a király bolondja volt, Bujkó a pedig király lustája lett
5. A Fekete sereg hadvezére lett
6. Kinizsi hadvezérként élete során egyetlen csatát sem vesztett el, ami az egész világon ritkaságszámba megy.
7. 1479. október 13-án Kenyérmezőnél hatalmas győzelmet aratott a török sereg felett
8. Mátyás az alsó részek főkapitánya” címmel ruházta fel, tizennégy vármegyét rendelt a kormányzása alá a rendes évi adójukkal egyetembe
9. A Nagyvázsonyi vár birtokosa
10. Tatay Pál írt róla regényt

A [Kinizsi-vár](#) látképe

A nagyvázsonyi [pálos](#) kolostor

A képen Kinizsi kimentti az erdélyi vajdát (Ion Osolsobie [litográfiája](#) a csatáról)

6. feladat javító: Kinizsi

Döntsd el, igazak vagy hamisak az állítások Kinizsi Pálról és a Fekete seregről?

1. Kinizsi egy vízimolnár fia volt |
2. Jónás, a medve legyőzte Kinizsi Pált H
3. Kinizsi Pál egy tálcán adott a szomjas Mátyásnak egy pohár bort H
4. Mujkó pedig a király bolondja volt, Bujkó a pedig király lustája lett |
5. A Fekete sereg hadvezére lett |
6. Kinizsi hadvezérként élete során egyetlen csatát sem vesztett el, ami az egész világon ritkaságszámba megy. |
7. 1479. október 13-án Kenyérmezőnél hatalmas győzelmet aratott a török sereg felett |
8. Mátyás az alsó részek főkapitánya” címmel ruházta fel, tizennégy vármegyét rendelt a kormányzása alá a rendes évi adójukkal egyetembe |
9. Kinizsi a nagyvázsonyi vár ura volt |
10. Tatay Pál írt róla regényt H

A [Kinizsi-vár](#) látképe

A nagyvázsonyi [pálós](#) kolostor

Kakukktójas - Keresd a hibákat a szövegben! Húzd át a hibás szavakat! 10 pont

Királyi lakoma

Kik nem vehettek részt a lakomán? (2)

A lakoma résztvevői

Antonio BONFINI (Itália földjéről) Mátyás történetírója /Mátyás halála után jelennek meg az írások/
ALBERT osztrák herceg és kísérete – hercegnő/k

Janus PANNONIUS szül. Csezmicei János püspök és követ, költő

FRANCESCO herceg, főnemesi ifjú, Beatrix királyné testvéröccse, akit aransarkantyús lovaggá ütötte
Mátyás királyunk az első találkozásuk alkalmával, valamint kísérete

ÚJLAKI Miklós macsói bán, erdélyi vajda, bosnyák király (Bosznia kormányzója), akit Szilágyi Erzsébet
(Mátyás király anyja) fiává fogadott, Beatrix királynő birtokainak intézője

HUNYADI LÁSZLÓ, Hunyadi János fia, Mátyás testvére

KINIZSI PÁL várkapitány, tíz vármegye birtokosa és felesége

SZILÁGYI Mihály, Mátyás király nagybátyja, Beszterce grófja, szerb fejedelem, nándorfehérvári
várkapitány a későbbi ostrom idején

VITÉZ JÁNOS püspök, Mátyás nevelője – mint tudjuk több nyelven is beszélt Mátyás herceg, eredeti
nyelven olvasta pl. Nagy Sándor beszédeit. A püspök úr az, aki minden esetben asztali áldást mond a
lakomán is.

BALASSI BÁLINT költő, magyar költő, törökverő nemes. A magyarországi reneszánsz második
korszakának nagy alakja. A magyar nyelvű költészet első kiemelkedő művelője.

Ételek alapanyagai

Milyen alapanyagot nem használhattak a lakomán? (3)

Húsok: szarvasmarha, juh, kecske, - szarvas, őz, nyúl –fogoly, réce, fácán – pulyka -
gyöngytyúk – páva – halak (csuka, angolna stb.)

Sajt – fokhagyma – hagyma – Ferrarából

Méz – marcipán, aranyozott díszítésű sütemények

Kenyérféle – lepény, nápolyi fehér zsemle

Fűszerek: szegfűszeg, gyömbér, fahéj, sáfrány, szerecsendió, szegfűszeg (Olaszországból)

Gyümölcsök: mandula, füge, gesztenye, narancs, citrom, gránátalma, - dinnye, cseresznye,
alma, körte, szőlő, dió, aszalt szilva...

Zöldségek: krumpli, paradicsom, paprika

Itáliai nagyvilági uralkodóktól került át a marcipán mint édesség – először a királyi esküvőn, óriási fekete-fehér sakk-tábla torta volt marcipánból a vendégek ámulatára.

Ételsorok, fogások a lakomákon

Milyen fogás nem szerepelhetett a menüben? (1)

A mai értelemben vett "menü" igen sok fogásból állt. Mátyás király és Beatrix menyegzőjén 1476-ban huszonnégyféle ételt szolgáltak fel. Az ételsor változatosságát az alapul szolgáló húsok sokfélesége jelentette, húst hús követett a sorban. "Kárászok járulnak elől" - így írja a korabeli szakácskönyv. Kárászokból való étkek készültek: fejtér lével, édes lével, törött lével. Ezek a levek általában savanykásak voltak, mert vagy bort, vagy ecetet, esetleg citromlevet tettek beléjük.

A halakat főtt tehénhús követte tormával, majd a vadak és szárnyasok következtek. A húshoz nem készítettek a mai értelemben vett köretet, hanem egyszerűen kenyérral fogyasztották. "Szeletet tétess alá" - hangzik egy régi recept, ami azt jelenti, hogy a sültet alá kenyérszeletet raktak, hogy azzal felfogják a lecsorgó szaftot és zsiradékot.

Ami viszont eltűnt a XXI. század emberének étlapjáról, az a kásaételek sora. A kásák a tömegélelmezést szolgálták a középkorban. Készítése egyszerű, de akkoriban mégis a "szakácsmesterség próbájának" számított a jó kásafőzés tudása.

Az egyszerű kásák tejjel készültek, "pergelték" szalonnás hagymával, de ünnepi alkalmakkor divat volt a húsos kása is. Alapanyagok árpa, zab, köles, kukorica és hajdina, valamint hüvelyesek voltak. Eleink kizárólag füstölt szalonnát használtak, és apróra vágva azt olvasztották ki főzőskor. A finomabb tésztaféléket, húsokat vajban "rántották" meg.

Asztali szórakozások

Milyen szórakozás nem szerepelhetett a lakomán? (3)

Az étkezést és a beszélgetést gyakran megszakította a reneszánsz hangszerek (funda, trombita, lant, hárfá, zongora) zenéje és a vendégsereg énekelt, tánca perdült vagy rágyújtott egy szivarra és filmet nézett.

A MAI NAPON FELTÁLT FOGÁSOK

Mit nem ehettek a lakomán? (1)

ELSŐ FOGÁS

Királynősjajt erdei gombacsíkokkal

(hosszan érlelt sajtok szilaj marha tejéből, árokszéli csiperke)

KÖVETKEZŐ FOGÁS

Kerti szárnyas jószág husos kaparója
(fűszerszámolva, fojtott tüzőn parazsolva)

Apró cipó

(Jófajta lisztből, tikmonyból kikevert, kemencében sütvé)

GYÜMÖLCSŐS CSEMEGE

Bőségtál

(Napszín narancs, körtvély, fűrtös szőlő, színes alma)

Apró nyalánkságok

(édes füge, gurulós mazsola, napszárított szilva,
kopogós dió belseje, mandola, napraforgó mag)

SZOMJOLTÓNAK VALÓ

A király kedvenc teája

Forrantott ivóvízbe dobott maroknyi gyümölcsharabok,
morzsolt fa-és fűfélék adják aromáját

Idősbek szája ízét javítandó, jó erős liktáriumot löttvntünk belé

Kakukktojás - Keresd a hibákat a szövegben! Húzd át a hibás szavakat! 10 pont

Királyi lakoma

Kik nem vehettek részt a lakomán? (2)

A lakoma résztvevői

Antonio BONFINI (Itália földjéről) Mátyás történetírója /Mátyás halála után jelennek meg az írások/
ALBERT osztrák herceg és kísérete – hercegnő/k

Janus PANNONIUS szül. Csezmicei János püspök és követ, költő

FRANCESCO herceg, főnemesi ifjú, Beatrix királyné testvéröccse, akit aransarkantyús lovaggá ütötte
Mátyás királyunk az első találkozásuk alkalmával, valamint kísérete

ÚJLAKI Miklós macsói bán, erdélyi vajda, bosnyák király (Bosznia kormányzója), akit Szilágyi Erzsébet
(Mátyás király anyja) fiává fogadott, Beatrix királynő birtokainak intézője

HUNYADI LÁSZLÓ, Hunyadi János fia, Mátyás testvére

KINIZSI PÁL várkapitány, tíz vármegye birtokosa és felesége

SZILÁGYI Mihály, Mátyás király nagybátyja, Beszterce grófja, szerb fejedelem, nándorfehérvári
várkapitány a későbbi ostrom idején

VITÉZ JÁNOS püspök, Mátyás nevelője – mint tudjuk több nyelven is beszélt Mátyás herceg, eredeti
nyelven olvasta pl. Nagy Sándor beszédeit. A püspök úr az, aki minden esetben asztali áldást mond a
lakomán is.

BALASSI BÁLINT költő, magyar költő, törökverő nemes. A magyarországi reneszánsz második
korszakának nagy alakja. A magyar nyelvű költészet első kiemelkedő művelője.

KIRÁLYI KONYHA

Nagy udvartartás – kamarások, tanácsosok, kincstartó (Vitéz János), udvarbíró, udvarnokok, apródok,
testőrség tagjai. Sok bizalmas személy: tárnok és a konyha sáfár méltósága. Szolgák, cselédek – mind
férfiak.

Az udvari ételműhely élén a *konyhai sáfár* áll, ő felel a beszerzésért, az éléskamra felügyeletéért,
valószínűleg ő osztja be az erre szánt pénzt, fizeti a személyzetet.

A *főszakácmester* igazgatja a nagyszámú szakács, kukta- és szolgálhadat.

(Zsemlesütő, jókenyerű, perces nevek ebben az időben váltak családnevekké)

Ételek alapanyagai

Milyen alapanyagot nem használhattak a lakomán? (3)

Húsok: szarvasmarha, juh, kecske, - szarvas, őz, nyúl –fogoly, réce, fácán – pulyka - gyöngytyúk – páva – halak (csuka, angolna stb.)

Sajt – fokhagyma – hagyma – Ferrarából

Méz – marcipán, aranyozott díszítésű sütemények

Kenyérféle – lepény, nápolyi fehér zsemle

Fűszerek: szegfűszeg, gyömbér, fahéj, sáfrány, szerecsendió, szegfűszeg (Olaszországból)

Gyümölcsök: mandula, füge, gesztenye, narancs, citrom, gránátalma, - dinnye, cseresznye, alma, körte, szőlő, dió, aszalt szilva...

Zöldségek: ~~krumpli, paradicsom, paprika~~

Itáliai nagyvilági uralkodóktól került át a marcipán mint édesség – először a királyi esküvőn, óriási fekete-fehér sakk-tábla torta volt marcipánból a vendégek ámulatára.

Terítés, tálalás

A fejedelmi asztalokat gyakran földig érő abrosz takarta. A húsokat kézzel vették ki a tálból, majd levüket az étkezés végén körbehordott kézmosó edényben leöblítették, s az odanyújtott kéztörlővel leszárították. Az egészben sütött állatokat a méretükhöz igazodó tálakon étekgókok cipelték az asztalhoz, ahol a szeletelést és darabolást a külön erre a célra képzett szakember, vagy maga a házigazda végezte. A sült húsok díszítése a mai ember számára ugyancsak szokatlan módon történt. A szőrös állatokat bundájukba burkoltan, a szárnyasokat tollazatukkal díszítve tálalták fel. Divatos volt egyes húsételek, halak, pácok, stb. bearanyozása asztalra felkerüléskor. Az aranyport eleink az étellel együtt elfogyasztották, mert annak gyógyító hatást tulajdonítottak.

Ételsorok, fogások a lakomákon

Milyen fogás nem szerepelhetett a menüben? (1)

A mai értelemben vett "menü" igen sok fogásból állt. Mátyás király és Beatrix menyegzőjén 1476-ban huszonnégyféle ételt szolgáltak fel. Az ételsor változatosságát az alapul szolgáló húsok sokfélesége jelentette, húst hús követett a sorban. "Kárászok járulnak elől" - így írja a korabeli szakácskönyv. Kárászokból való étkek készültek: fejr lével, édes lével, törött lével. Ezek a levek általában savanykásak voltak, mert vagy bort, vagy ecetet, esetleg citromlevet tettek beléjük.

A halakat főtt tehénhús követte tormával, majd a vadak és szárnyasok következtek. A húsokhoz nem készítettek a mai értelemben vett köretet, hanem egyszerűen kenyérral fogyasztották. "Szeletet tétess alá" - hangzik egy régi recept, ami azt jelenti, hogy a sültet alá kenyérszeletet raktak, hogy azzal felfogják a lecsorgó szaftot és zsiradékot.

Ami viszont eltűnt a XXI. század emberének étlapjáról, az a kásaételek sora. A kásák a tömegélelmezést szolgálták a középkorban. Készítése egyszerű, de akkoriban mégis a "szakácmesterség próbájának" számított a jó kásafőzés tudása.

Az egyszerű kásák tejjel készültek, "pergelték" szalonnás hagymával, de ünnepi alkalmakkor divat volt a húsos kása is. Alapanyagok árpa, zab, köles, kukorica és hajdina, valamint hüvelyesek voltak.

Eleink kizárólag füstölt szalonnát használtak, és apróra vágva azt olvasztották ki főzéskor. A finomabb tézstaféléket, húsokat vajban "rántották" meg.

Étek végi fogások, édességek

Sok-sok gyümölcsöt tettek az asztalra, melyek között déligyümölcs is volt. Szinte egyedüli édesítőszerük a méz volt. Gyümölcsökből mézzel együtt főzték a littáriumokat (lekvár), vagy gyümölcssajtokat, mézes gyümölcsös kocsonyákat. Marcipánból, pástétomokból valóságos művészi alkotások, szobrászati remekek készültek.

Asztali szórakozások

Milyen szórakozás nem szerepelhetett a lakomán? (3)

Az étkezést és a beszélgetést gyakran megszakította a reneszánsz hangszerek (funda, trombita, lant, hárfa, ~~zongora~~) zenéje és a vendégsereg énekelt, tánra perdült vagy rágyújtott egy ~~szivarra~~ és ~~filmet~~ nézett.

A MAI NAPON FELTÁLT FOGÁSOK

Mit nem ehettek a lakomán? (1)

ELSŐ FOGÁS

Királynősajt erdei gombacsíkokkal

(hosszan érlelt sajtok szilaj marha tejébül, árokszéli csiperke)

KÖVETKEZŐ FOGÁS

Kerti szárnyas jószág husos kaparója

(fűszerszámolva, fojtott tüzőn parazsolva)

Apró cipó

(Jófajta lisztből, tikmonyból kikevert, kemencében sütvé)

GYÜMÖLCSÖS CSEMEGE

Bőségtál

(Napszín narancs, körtvély, fürtös szőlő, színes alma)

Apró nyalánkságok

(édes füge, gurulós mazsola, napszárított szilva,
kopogós dió belseje, mandola, ~~naphergó mag~~)

SZOMJOLTÓNAK VALÓ

A király kedvenc teája

Forrantott ivóvízbe dobott maroknyi gyümölcsdarabok,
morzsolt fa-és fűfélék adják aromáját
Idősbek szája ízét javítandó, jó erős liktáriumot löttyentünk belé

+

KIRÁLYI LAKOMA FOGÁSAI

ÉTKEK, MELYEK ELÖL JÁRULNAK

*Kárász éles lével
Ökörnyelv mondatormával
Ózpástély tésztában sütvé, csipkesásával
Halsaláta gyümölcsbe bélelvé*

KÖVETKEZNEK IMMÁR A MELEG ÉTKEK

*Tárkonyos üstöny
Juhhús újságban, káposztafővel
Sodrott hús leizzasztott köleskásán
Nyúlfi fokhagymával, tejfölös lében*

A SÜLTEK KÖVETKEZNEK

*Ropogós harcsafiak fűszerszámokkál
Tyúkfi harang alatt
Malacznak az búrében csinált étök*

ÉTEK VÉGI FOGÁSOK

*Beatrix kalácsa
Fényes littárium
Királynősajt
Mazsolás littáriumos túrós béles*

Felhasznált forrás:

Vendég voltam Mátyás király udvarában ... Reneszánsz lakoma
<https://www.google.com/search?q=renesz%C3%A1nsz+udvari+konyha+%C3%A9tlap&og=renesz%C3%A1nsz+udvari+konyha+%C3%A9tlap&aqs=chrome..69i57.11611j1j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>

Letöltés dátuma: 2019.03.09.

Mátyás: 1443-1490

Balassi: 1554-1594

Hunyadi László

*Amerikából: paradicsom, paprika, burgonya, bab, tök, kukorica, napraforgó,
dohány*

Zongora: 18. századtól

11. Feladat: Egyszer volt Budán kutyavásár (népmese)

Helyezd el az alábbi szavakat a megfelelő helyen a szövegben! 10 pont

nagyurakat, kifordítani, Budán, hátitarisznyájában, abraolja, kutyavásár, csikáját, kutyanyáját, lovacskát, portáról

Egyik alkalommal, ahogy megy a határban Mátyás király, ott lát egy szegény embert két rossz lovon szántani. De igazán olyan rossz lovak voltak, hogy meg kellett őket magázni, hogy továbbvonszolják az ekét.

Mátyás király odaköszön:

- Adjon isten jó napot, jó munkát! Halad-e valahogy?

Fogadja a szegény ember:

Adjon isten, éppen haladni csak haladnék, de a lovaim olyan gyengék, minden pillanatban várom, hogy kidólnék.

- Hát miért nemőket jobban?

- Haj, abrak, abrak! Bárcsak a családomnak kenyere volna, de se családomnak, se lovamnak ennivalója nincs!

A szegény ember szomszédjában szánt egy gazdag paraszt olyan négy lovon, hogy majdnem elrepülnek az ekével.

Azt mondja Mátyás király a szegény embernek:

- Miért nem szól a szomszédjának, hogy segítsemagának ezt a földet?

- Hej, kérem, ez olyan büszke, nyakas paraszt, hogy az ilyen magamfajta emberrel szóba sem áll. Tán még a levegőt is irigyli tőlünk.

Akkor azt mondja Mátyás király a szegény embernek:

- Ide figyeljen barátom! Adja el a két lovát, és az összes pénzen vegyen kutyákat. Mindegy, hogy a kutya milyen fajta, csak minél többet vásároljon, és ekkorra meg ekkorra hozza fel Budavárra, Mátyás király palotája elé. Azon a napon lesz ott.....

Úgy is csinált a paraszt. Eladta a két....., és összevásárolta a lovak árán a kutyákat. Bizony jó néhány kutyát összevásárolt, talán egynéhányat még úgy is adtak neki, hogy vigye el a.....

Akkor a jelzett napon betereli a kutyákat a királyi vár elébe.

Arra a napra Mátyás király aösszehívta, és kötelezte őket, hogy legalább egy kutyát mindegyik megvásároljon.

Húsz forintnál olcsóbb egy kutya sem lehet, de ha valaki száz forintot ad egyért, az még nemesebb lesz.

A legelső kutyát Mátyás király vette meg, jó summa pénzt nyomott a szegény ember kezébe.

A kutyavásár nagyon rövid ideig tartott, pillanatok alatt elkelt az egész kutyasereg.

A szegény emberviszi a sok pénzt, és dicsekszik otthon fűnek-fának, hogy a két ló árán vett kutyákért mennyi rengeteg pénzt kapott.

Amikor ezt a gazdag paraszt meghallotta, fogta, eladta mind a négy jó lovát, sőt még a két szép növendékis, ráadásul két-három tehenet, és ennek az árán a környéken a legszebb kutyákat vásárolta össze.

Mikor a kutyákat összevásárolta, hajcsárokat fogadott melléjük, és elszállította Budavárra. Ott jelentkezett a királynál, hogy kutyavásárt csinál.

De Mátyás király azt mondta:

- Jaj, kedves barátom,csak egyszer volt kutyavásár, és többé sohasem lesz! Csináljon a kutyáival amit akar!

Erre a dúsgazdag paraszt mérgében szétverte az egész....., dühösen hazament, és haláláig átkozta a budai kutyavásárt.

A boldog ember

Helyezd el az alábbi szavakat a megfelelő helyen a szövegben! 10 pont

kólikát, kaszás, orrac süngeszte, sanyargott, pikuláját, kuruzsló, ungot, boldogemberinge-kereső, verbuválódik, tilinkószó

Mátyás mellett élt a legmegbízhatóbb belső embere, aki nélkül a király soha nem ment messzire. Egyszer, valami rossz italú víztől Mátyás bizalmasa olyankapott, csak halt meg. A földön fetrengve..... Utolja felé már a szemét sem tudta fölnyitni, ais ott haptákolt a háta mögött, amikor a szomorú hírt hallva egyjelentkezett, hogy át tudja a gyógyírt. Az ország legboldogabb emberének az ingét hozzák, adják rá, életben marad. A király kíséretének száz lovasa ezerfelé szaladt a boldog ember inge után. fölhajtottak....., berket, boldog embert nem találtak, olyat se, aki annak hazudta volna magát. Nagyhazafelé tartott aküldöttség, amikor a szegedi kopárosokon át Buda felé ballagva hallják ám, hogy szépségesbukdácsol fülükhöz a homokbuckák ballangóival versengve. A király küldöttsége csakis okosokból..... Azt gondolták, aki pikuláz, az jókedvű, aki jókedvű, az a boldog. Odamennek, hát egy juhászlegény fújja a..... Kérdik tőle, boldog-e. A bojtár teketória nélkül válaszol: -Az vagyok tetőtől talpig! -Mi teszi a boldogságodat? -Szépen süt a nap, jókor járnak az esők, jó harapó mezők terülködnek, gyarapodnak a juhok, vastagszik bundájuk, bőven adják a tejet. A király futárai térdenállva kérték a boldog juhászlegény ingét, zacskószám kínálva érte a számolatlan aranyakat. Akkor a bojtár kigombolta mellén a kopottas szűrdommányt, ami alól teste pusztá bőre fehérlett elő. Így halálozott el a király legjobb embere, a boldog ember inge híján.

Egyszer volt Budán kutyavásár (népmese)

Helyezd el az alábbi szavakat a megfelelő helyen a szövegben! 10 pont

nagyurakat, kifordítani, Budán, hátitarisznyájában, abrakolja, kutyavásár, csikáját, kutyanyáját, lovacskát, portárol

Egyszer volt Budán kutyavásár (népmese)

Egyik alkalommal, ahogy megy a határban Mátyás király, ott lát egy szegény embert két rossz lovon szántani. De igazán olyan rossz lovak voltak, hogy meg kellett őket magázni, hogy továbbvonszolják az ekét.

Mátyás király odaköszön:

- Adjon isten jó napot, jó munkát! Halad-e valahogy?

Fogadja a szegény ember:

Adjon isten, éppen haladni csak haladnék, de a lovaim olyan gyengék, minden pillanatban várom, hogy kidőlnek.

- Hát miért nem **abrakolja** őket jobban?

- Haj, abrak, abrak! Bárcsak a családomnak kenyere volna, de se családomnak, se lovamnak ennivalója nincs!

A szegény ember szomszédjában szánt egy gazdag paraszt olyan négy lovon, hogy majdnem elrepülnek az ekével.

Azt mondja Mátyás király a szegény embernek:

- Miért nem szól a szomszédjának, hogy segítse **kifordítani** magának ezt a földet?

- Hej, kérem, ez olyan büszke, nyakas paraszt, hogy az ilyen magamfajta emberrel szóba sem áll. Tán még a levegőt is irigyli tőlünk.

Akkor azt mondja Mátyás király a szegény embernek:

- Ide figyeljen barátom! Adja el a két lovát, és az összes pénzen vegyen kutyákat. Mindegy, hogy a kutya milyen fajta, csak minél többet vásároljon, és ekkorra meg ekkorra hozza fel Budavárra, Mátyás király palotája elé. Azon a napon lesz ott **kutyavásár**.

Úgy is csinált a paraszt. Eladta a két **lovacskát**, és összevásárolta a lovak árán a kutyákat. Bizony jó néhány kutyát összevásárolt, talán egynéhányat még úgy is adtak neki, hogy vigye el a **portárol**.

Akkor a jelzett napon betereli a kutyákat a királyi vár elébe.

Arra a napra Mátyás király a nagyurakat összehívta, és kötelezte őket, hogy legalább egy kutyát mindegyik megvásároljon.

Húsz forintnál olcsóbb egy kutya sem lehet, de ha valaki száz forintot ad egyért, az még nemesebb lesz.

A legelső kutyát Mátyás király vette meg, jó summa pénzt nyomott a szegény ember kezébe.

A kutyavásár nagyon rövid ideig tartott, pillanatok alatt elkelt az egész kutyasereg.

A szegény ember hátitarisznyájában viszi a sok pénzt, és dicsekszik otthon fűnek-fának, hogy a két ló árán vett kutyákért mennyi rengeteg pénzt kapott.

Amikor ezt a gazdag paraszt meghallotta, fogta, eladta mind a négy jó lovát, sőt még a két szép növendék csikáját is, ráadásul két-három tehenet, és ennek az árán a környéken a legszebb kutyákat vásárolta össze.

Mikor a kutyákat összevásárolta, hajcsárokat fogadott melléjük, és elszállította Budavárra. Ott jelentkezett a királynál, hogy kutyavásárt csinál.

De Mátyás király azt mondta:

- Jaj, kedves barátom, Budán csak egyszer volt kutyavásár, és többé sohasem lesz! Csináljon a kutyáival amit akar!

Erre a dúsgazdag paraszt mérgében szétverte az egész kutyanyáját, dühösen hazament, és haláláig átkozta a budai kutyavásárt.

A boldog ember

kólikát, kaszás , orrac süngesztve , sanyargott, pikuláját, kuruzsló, ungot, boldogemberingé-kereső, verbuválódik, tilinkószó

Mátyás mellett élt a legmegbízhatóbb belső embere, aki nélkül a király soha nem ment messzire. Egyszer, valami rossz italú víztől Mátyás bizalmasa olyan **kólikát** kapott, csak halt meg. A földön fetrengve **sanyargott**. Utolja felé már a szemét sem tudta fölnyitni, a **kaszás** is ott haptákolt a háta mögött, amikor a szomorú hírt hallva egy **kuruzsló** jelentkezett, hogy á tudja a gyógyírt. Az ország legboldogabb emberének az ingét hozzák, adják rá, életben marad. A király kíséretének száz lovasa ezerfelé szaladt a boldog ember inge után. Fölhajtottak **ungot**, berket, boldog embert nem találtak, olyat se, aki annak hazudta volna magát. Nagy **orrac süngesztve** hazafelé tartott a **boldogemberingé-kereső** küldöttség, amikor a szegedi kopárosokon át Buda felé ballagva hallják ám, hogy szépséges **tilinkószó** bukdácsol fülükhöz a homokbuckák ballangóival versengve. A király küldöttsége csakis okosokból **verbuválódik**. Azt gondolták, aki pikuláz, az jókedvű, aki jókedvű, az a boldog. Odamennek, hát egy juhászlegény fújja a **pikuláját**. Kérdik tőle, boldog-e. A bojtár teketória nélkül válaszol: -Az vagyok tetőtől talpig! -Mi teszi a boldogságodat? -Szépen süt a nap, jókor járnak az esők, jó harapó mezők terülködnek, gyarapodnak a juhok, vastagszik bundájuk, bőven adják a tejet. A király futárai térdenállva kérték a boldog juhászlegény ingét, zacskószám kínálva érte a számolatlan aranyakat. Akkor a bojtár kigombolta mellén a kopottas szürdölmányt, ami alól teste pusztá bőre fehérlett elő. Így halálozott el a király legjobb embere, a boldog ember inge híján.

A hunyadiak címere

Mátyás gyűrűje

Egy nyári hajnalon korán megébredt Mátyás Bátorkő tornyában. Fölkeltette hát néhány vadászcimboráját, s fölkapaszkodtak a vár fölötti erdőbe. Rövidesen a Fajdas nevű hegy oldalában riasztgatták a fajdkakasokat és fajdtyúkokat. Ám ez alkalommal nem szegődött melléjük a vadászszerecsse. Közben följobb-följobb lobbant a Nap az égen, s rekkenő hőség támadt. Mátyás és társai izzadtak erősen. Ahogy így bóklásztak, egyszer csak Mátyás király udvari bolondja, Márkus megbotlott egy kőben, és hasra esett. Erre a társaság nevetésre fakadt. Márkus föltápáskodott, s miközben ruháját leporolta, rájuk förmedt: Rajtam röhögtök, pedig ti vagytok a sült bolondok. Miért, Márkus? Miért?-kérdezte Mátyás mosolyogva. Mert itt süledeztek a pokoli forróságban, ahelyett, hogy Bántán hűtőznétek a tóban. Igazad van, Márkus! Gyerünk fürödni Bántára!-adta ki a parancsot Mátyás. Azzal a társaság nekilódult a lejtőnek, s csak a tó partján álltak meg, hogy lehányják magukról ruhájukat. Mátyás királynak volt egy kedves aranygyűrűje. Lehúzta az ujjáról, a part egyik lapos kövére helyezte, s aztán: Be a vízbe! Jó messze beúszott Mátyás a tóba, s ahogy megfordult és úszott kifelé, látja ám, hogy egy nagy fekete holló száll le a lapos, parti kőre. A madár egy kis ideig nézte Mátyást, majd csőrébe kapta Mátyás ékes aranygyűrűjét, s huss! Elszállt a Bérhegy erdejébe. Mátyás, partra érve, bánatosan ült le a kőre, sajnálta kedvenc gyűrűjét, „bánta”, hogy levette. Hát ezért hívják Bántát Bántának... Mátyás társai is látták az eseményt, s próbálták vigasztalni a királyt:-Majd megfogjuk azt a hollót!... Visszaszerezzük a gyűrűt!... -Annak ugyan bottal üthetjük a nyomát-felelte Mátyás. Hacsak le nem rajzoljuk!-vágta rá Márkus. Ezt hogy gondolod, bolond?-kérdezte tőle a király. Hát rajzoldtasd bele a címeredbe a hollót a gyűrűvel! Így örökös szolgálod léssen-javasolta Márkus. Igazad van, bolond... - vigasztalódott meg kissé Mátyás. Ezért került Mátyás király címerébe a holló a gyűrűvel.

Forrás:

http://www.e-kompetencia.si/egradiva/mad_zgo/08/a_hunyadiak_cmere.html

A Hunyadiak címerén a csőrében gyűrűt tartó holló Heltai Gáspár Magyar krónikája szerint (1575) a család királyi vérből való származásának emléke. Eszerint a szép Morzsinai-leánynak az Erdélyben utazó Zsigmond királytól fia született, ezt Zsigmond írásán kívül még aranygyűrűjével is igazolta. A gyűrűt azonban a kislánytól egy tolvaj holló elcsente, s nagybátyja hogy visszaszerezze, nyíllal lőtte le a fáról a madarat. Zsigmond utóbb a gyűrűt felmutató gyermeknek adományozta Hunyadot és vidékét.

<https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-neprajzi-lexikon-71DCC/c-72233/cimermondak-7226B/>

2019. 03. 09.

Déli harangszó

Igaz-e, hogy délben a harangok Hunyadi János 1456-os nándorfehérvári győzelmének emlékére szólnak?

1453. május 29-én az oszmánok alig 21 éves uralkodója, II. Mehmed (1451-1481) elfoglalta Konstantinápolyt, a Bizánci Birodalom fővárosát, a „városok városát”. Az ifjú uralkodó felvette a Hódító melléknevet, és a várost hamarosan birodalma fővárosává tette, szimbolikusan is kifejezve politikai ambícióit: ő a bizánci császárok örököse, aki igényt formál azok hajdani viláгурalmára.

Európa alig ébredt fel a döbbenetből, amikor Mehmed szultán félelmetes serege 1456-ban Magyarország ellen, a térség egyetlen számottevő hatalma, az oszmánok régi balkáni riválisa ellen indult.

III. Kallixtusz pápa (1455-1458) keresztes hadjáratot hirdetett, és június 29-én imabullájában elrendelte, hogy napi háromszori harangszó szólítson imára minden hívőt a kereszténység védelmében. Így buzdítsák mindazokat, akik a hódítók ellen küzdenek! A pápa felhívása szokatlanul nagy visszhangra talált. 1456 nyarán minden eddiginél nagyobb – főként csehekből és németekből álló – keresztes had gyülekezett Bécs környékén.

A keresztesek azonban soha nem találkoztak a Hódító seregével. Azokat Hunyadi János, Magyarország főkapitánya és a hetvenéves itáliai ferences szerzetes, Kapisztrán János (Giovanni da Capestrano), valamint az általuk toborzott zsoldosok és a környék felkelt keresztesei, „parasztok, kézművesek, szegény emberek” állították meg Nándorfehérvár falainál 1456 júliusában.

A Konstantinápolyt meghódító szultánra az utolsó összecsapás napján, július 22-én Hunyadiék súlyos vereséget mértek. Sokan az ima erejének tulajdonították, hogy a túlerőben lévő oszmán hódítók ellen a Hunyadi János és Kapisztrán János által vezetett sereg győzelmet aratott.

A pápai rendelkezésnek és Hunyadiék győzelmének híre közel egy időben érkezett meg Budára és Bécsbe. Így nem véletlen, hogy a déli harangszó mindennapossá váló gyakorlata rövidesen átértelmeződött, és a köztudatban ma már inkább a győzelem emlékeként él. Igaz, maga a pápa, amikor augusztus 6-án, az Úr színeváltozásának napján értesült a győzelemről, elrendelte, hogy e napot az egész kereszténység ünnepként tisztelje.

A pápa később számos más oklevélben is úgy említi a déli harangszót, mint a nándorfehérvári csodáért szóló hálaadást. A korábbi pápai bulla megújításával VI. Sándor pápa a jubileumi Szentév kellős közepén, 1500. augusztus 9-én már arról rendelkezett, hogy a harangszó az egész keresztény világban minden délben szólaljon meg jelezve, hogy a kereszténység védelme, az összetartás minden időben és minden helyen fontos kötelesség.

Forrás:

<http://www.magyarKurir.hu/hirek/miert-szol-harang-deli-harangszo-toertene>

Letöltés: 2019. 03. 09.

+ feladat, ha marad rá idő (Pletyka)

Edelpeck Borbála - Ő volt Mátyás király nagy szerelme

Igazi hódító volt harctéren és az ágyban is igazságos Mátyás királyunk. Igaz, legszívesebben csak egy nővel bújt volna ágyba, akit alacsony származása miatt nem vehetett nőül, de aki megajándékozta egyetlen egy fiával, Corvin Jánossal. Edelpeck Borbála – másként Barbara Edelpöck – volt ez az asszony. A viszony hat éven át tartott, "hivatalosan" akkor ért véget, amikor Mátyás király feleségül vette Aragóniai Beatrixot, a nápolyi király lányát.

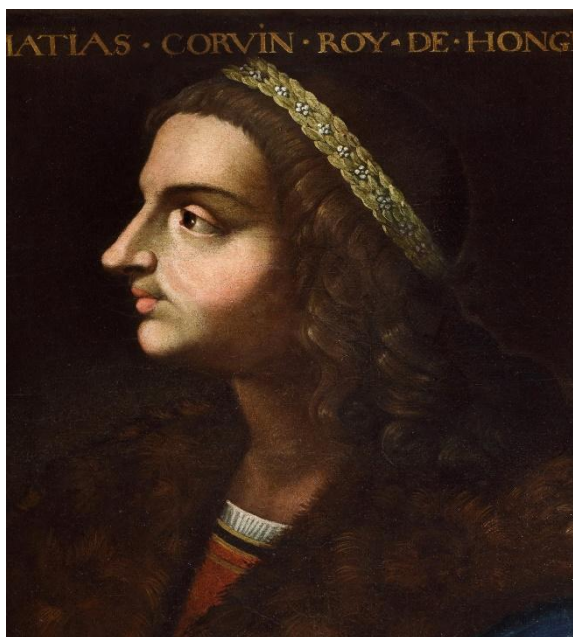
De kezdjük az elején, egészen pontosan egy prágai börtönben, ahol **Hunyadi Mátyása** cseh király, **György** "vendégszeretetét" élvezte. Túszként került oda, az akkori magyar király, **V. László** vitte magával a belpolitikai harcok elől. Gyakorlatilag túsz volt, László és a cseh király így akarta zsarolni az egyre erősebb, a magyar trónra esélyes Hunyadi családot. V. László azonban Prágában hirtelen meghalt, Mátyás pedig bár rab volt, de legalább király lett, a cseh uralkodó pedig 1463-ban hozzáadta a lányát. **Podjebrád Katalin** tizenhárom éves volt az esküvőkor, Mátyás pedig tizenkilenc. A frigy csak rövid ideig tartott, mert 1464-ben Katalin gyermekágyi lázban meghalt, nemsokára újszülött fiúgyermek is követte őt a túlvilágra.

Egészen a 19. századig titok övezte Mátyás szeretőjét

Mátyás ezután belevetette magát nemcsak az uralkodásba, hanem a nők karjaiba is. Éveken át jöttek-mentek az asszonyok, míg nem 1470-ben bécsi látogatásakor megismerte **Edelpeck Borbálát**, egy steini gazdag polgár lányát. Mátyás huszonhét éves volt, csúnya, zömök és nagyorrú, de hatalmas és gazdag úr. Még Bécsben szeretők lettek, aztán Borbálát a király Magyarországra hozta, s éveken át együtt éltek. Mindez a királyi udvarban és az országban akkoriban nyílt titoknak számított. Ám Mátyás király halálakor az udvar igyekezett elfelejteni az asszonyt, így személye feledésbe merült. Csupán a 19. század végétől tudjuk, hogy Borbálának hívták, vezetéknevét pedig csak az 1940-es évek eleje óta ismerjük: a klosterneuburgi apátság levéltárából előkerült, addig elfelejtett dokumentumokból. Mivel senki nem tudta a nevét, **Fraknói Vilmos** címzetes püspök, a Magyar Tudományos Akadémia tagja is csak keresztnevéen említi a korról írt több könyvében a szeretőt.

“A benső viszony mely köztük létesült, nem maradt futólagos szerelmi kaland, hanem tartós összeköttetéssé szilárdult. A fiatal nő a hódítást, amit szépségének köszönhetett, bizonyára a szív és szellem nemesebb tulajdonságaival volt képes állandósítani. Magyarországra kísérte a királyt, és évekig a közelében maradt. Szerényen, elvonultan élt, kerülte a feltűnést és a megbotránkozást...” (Fraknói Vilmos)

Mátyás király

Beatrice jött, és Borbálának mennie kellett

Egyszóval Mátyás király imádta Borbálát és rengeteg ajándékkal, ékszerekkel, kelmékkel, drága öltözetekkel halmozta el. Egy besztercebányai házat is adományozott neki, az erről tanúskodó okirat éppen abban az esztendőben, 1473-ban keletkezett, amikor április 2-án világra jött közös

gyermekük, **Corvin János**. A német nyelvű adománylevél másolata fennmaradt, abban így ír Mátyás király. *“Amikor mi mintegy négy éve Ausztriában fölséges fejedelmi urunknál, **Frigyes római császárnál**, a mi kedves atyánknál időztünk, történt, hogy vidéken volt alkalmunk megtapasztalni azt, ahogy a nemes Borbála asszony, a steini Hans Edelpeck lánya, az apa, az anya és barátaiak nekünk fontos ügyeinkben és szükségünkben hűségesen szolgáltak. Akiket mi megkedveltünk és kitüntettünk, illő azért és jogos, hogy az ő nemzetségüket királyi adományokban részesítsük. Ezért mi a nevezett Borbála asszonynak, aki nemes erényekkel ékesítve és udvari magatartást tanúsítva jelent meg előttünk, és a királyi Magyarországunkon az ő erénye tetszést nyert, amelyek minket arra indítottak, hogy neki királyi adományt tegyünk.”*

Ám Borbála nem volt egy rangban Mátyással, ráadásul a kor urai nem akarták, hogy egy törvénytelen fiú, Corvin János legyen a trónörökös, emiatt gyorsan kerestek az uralkodónak egy feleséget. Találtak is: **Aragóniai Beatrixet**, a nápolyi király lányát. A menyegzőt 1476. december 22-én ülték meg. Beatrix beköltözött Budára és a visegrádi várba, Borbála pedig elhagyta az országot. Persze Mátyás gondoskodott róla, grófnői címet és rangot kapott, valamint övé lett a ausztriai enzersdorfi vár. Közös gyermeküket, Corvin Jánost Mátyás négyéves korában magához vette. Borbála férjhez ment **Enzersdorfi Frigyeshez**, házasságukból pedig két gyermek is született.

Mátyás és Beatrix

Beatrix pletykákat terjesztett mostohafiáról

Mátyás a fiát 1479-ben hivatalosan is elismerte és trónörökösnek kijáró nevelésben részesítette, számos címet és uradalmat adományozva neki, hogy halála után Jánosnak elég ereje legyen a korona megszerzéséhez. Még gyermekkorában Hunyad és Liptó hercegévé tette. Neki adta a vajdahunyadi uradalmat öt várossal és 155 faluval, Liptó, Turóc, Árva, Trencsén megyéket, a nagy Maróti- és a még nagyobb Garai-örökséget. **Szilágyi Erzsébet** ráhagyta nagyanyai örökségként Munkács, vele Vári és Beregszász uradalmát, Debrecen és a békési Hunyadi-birtokokat.

Corvin János tehát mérhetetlenül gazdag volt, és igen művelt is, több nyelven beszélt. Beatrix királyné azonban, aki meddősége miatt nem tudott gyermeket szülni, gyűlölte mostohafiát és annak anyját is. Mindent megtett azért János egy jelentős európai királyi család hercegnőjét se tudja feleségül venni, többek közt azt terjesztette, hogy a fiú torzszülött – pedig csak sántított. Mátyás, halála előtt elérte, hogy az ország főrendjei, a városok és a vármegyék esküt tegyenek arra, hogy halála után fiát ismerik el királyuknak. Még az általa elfoglalt Bécs urai is erre esküdtek.

Corvin János

1490. április 6-án Mátyás meghalt, s miután Székesfehérváron eltemették, a főrendek olyan uralkodót akartak, aki mellett bele tudnak szólni az ország dolgaiba. Trónkövetelőként léptek fel a lengyel **Jagellók**, és egy 1463-as szerződésre hivatkozva a **Habsburgok** is. Beatrix, hogy megakadályozza mostohafia trónra kerülését, elszánta magát, hogy hozzámenjen ahhoz a trónkövetelőhöz, aki a legerősebbnek mutatkozik. A Mátyás halálát követő országgyűlésen kiderült, hogy **Habsburg Miksának** nincs esélye, és hogy Mátyás fia egyelőre erősnek látszott. Ezért szerződést kötöttek vele, hogy ha nem választanák meg magyar királynak, akkor boszniai király, szlavóniai herceg és horvát-dalmát bán lesz. De nála volt a Szent Korona, s hívei rávették, menjenek sereggel Székesfehérvárra, koronáztassa meg magát. Azonban az ellentábor megakadályozta szándékát. 1490. július 4-én a Tolna megyei Szabaton **Bátori István** és **Kinizsi Pál** legyőzte Corvin Jánost, július 15-én **Jagelló Ulászlót** választották királlyá, aki Beatrixszal házasságot kötött, mert kellett neki az özvegy pénze, Habsburg Miksát pedig kiverték az országból.

Mátyás király unokái

Jánostól elpártoltak a hívei, címeit birtokait elkobozták, így elvette **Frangepán Beatrixot**, hogy kapcsolatait a nagyhatalmú horvátországi családdal megpecsételje, és a pénzükön harcoljon a magyar trónért. 1504-ben azonban egy csatában megsérült, majd pestisben meghalt. Az általa alapított horvátországi lepoglavai pálos kolostorban temették el. Jánosnak és Frangepán Beatrixnek három gyermeke született: **Erzsébet**, **Kristóf** és **Mátyás**, utóbbi nem sokkal apja halála után jött világra. 1505-ben meghalt a két fia, 1508-ban pedig a lánya is, ezzel végleg megszakadt Mátyás király vérvonala.

Edelpeck Borbála öt évvel élte túl Mátyás királyt, 1495. március 9-én hunyt el, a mai Bécs elővárosában, Klosterneuburgban, itt is helyezték végső nyugalomra.

Forrás:

<https://www.nlcafe.hu/szabadido/20160412/matyas-kiraly-szerelme-elete/>

Letöltés: 2019. 03. 09.

Öt érdekesség Mátyás királyról

Több felmérés illetve közvélemény-kutatás szerint is az emberek többsége ma úgy gondolja, hogy hazánk történelmének az egyik legnagyobb történelmi alakja és legjelentősebb uralkodója Hunyadi Mátyás volt, akinek országlása idején, 1458 és 1490 között **a Magyar Királyság virágkorát élte**. Kétségtelen, hogy Mátyás a XV. századi Európa egyik legsikeresebb koronás főjeként óriási jövedelmekkel rendelkezett, - birtokolta a jól termelő hazai aranybányák bevételeit (mely bányák majd a Hunyadiak kora után ürülnek csak ki) és jelentős adóival tele kincstárat tudhatott magáénak a kontinens egyik legütőképesebb zsoldos hadseregét fenntartva. Emellett Mátyás **még hódításokat is indított: megszerezte Morvaországot, sőt egy időre Bécsset is**, európai nagyhatalommá téve országát. Eközben Mátyás féken tartotta a déli határokat fenyegető törököket és **stabil, erős királysággá változtatta Magyarországot**. Halálát követően hazánk válságba került, majd a török prédája lett, három részre szakadva.

Mátyás (Spányik Kornél festménye, 1930)

Az utókor tehát nosztalgiával emlegette mindig is nevét, hiszen uralkodása az utolsó olyan korszakkal azonosult, melyben a Magyar Királyság még erős, európai nagyhatalomként virágozhatott. Ugyanakkor több érdekesség is árnyalja a valós összképet. Lássunk ezek közül ötöt:

1. Mátyás származása

Máig vitatott, hogy Mátyás családja milyen eredetű volt, vagyis apjának, Hunyadi Jánosnak a felmenői mely etnikum szülötteiként váltak Havasalföld jeles dinasztijává (kenézeivé). Hunyadi János ugyanis Havasalföldről érkezett a Magyar Királyságba, vagyis **apja Vajk és nagyapja Serbe olyan területeken éltek (és születtek), ahol román, tatár, kun, úz és besenyő népesség alkotta a többséget**. **Rásonyi László** (1899-1984) nyelvész és történész a Hunyadiak kun származása mellett tör lándzsát:

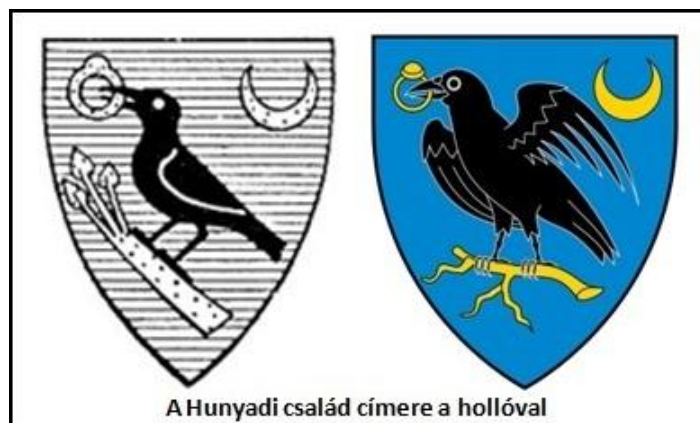
"a kunok jó katonák voltak. A legfényesebb pályát egy Munténiából bevándorolt kenéz család futotta be, melyből Vajk, Zsigmond király udvari vitéze származott. Az említett Vajk vitéz Hunyad várát kapta a királytól, és a Hunyadiak őse lett. A Vajk név István királynak megkeresztelése előtti nevét juttatja eszünkbe. A Vajk nevet a szlávból nem lehet magyarázni. De meg lehet oldani a törökből."

Rásonyi professzor álláspontját azonban nem mindenki osztja. Sokan inkább a család román származását látják bizonyítottnak. **Kubinyi András magyar történész** (1929-2007) például egyértelműen románnak tekinti Mátyás családját, ahogy fogalmaz:

"... a Hunyadi-család román eredetű volt. Erre utalnak az általuk használt keresztnevek, de először a későbbi kormányzót is Hunyadi Oláh Jánosnak hívták, később pedig külföldön „Walachia fehér lovagja” néven emlegették. ... Az azonban már bizonytalan, hogy Serbe fia Vajk milyen társadalmi rétegből és honnan jött."

Mátyás felmenőit illetően a **kun vagy besenyő származás a valószínűbb**, hiszen családjának eredeti származási területén abban az időszakban inkább ezek az etnikumok éltek legnagyobb arányban, számos esetben elérve a legjelentősebb vezéri címeket. **Havasalföld bojár és kenéz családjai** (előkelői) a XIII. és XIV. században még **egyáltalán nem a románok soraiból kerültek ki**, hanem inkább a kun, úz illetve besenyő nemzetiségekből. (Ráadásul a Vajk név etimológiája sem román, ahogyan Rásonyi professzor is kiemeli.)

A XVI. században élt **Heltai Gáspár** egy merőben más eshetőséget is felvet, amikor krónikájában **azt állítja, hogy Mátyás valójában Luxemburgi Zsigmond unokája volt**. Heltai szerint Mátyás apja, Hunyadi János az uralkodó törvénytelen fiaként született, amikor a "nőfaló" Zsigmond császár kapcsolatba lépett Morzsinai Erzsébettel akit aztán hozzáadott Serbe fia Vajkhoz. (Így próbálta megmenteni őt a megszegyenüléstől és apát biztosítani születendő gyermekének.) A történetet részben alátámasztja Hunyadi János fantasztikus karrierje és felemelkedése, mely valóban meglehetősen ritkának mondható és nehezen magyarázható a korszak viszonyai között. Ugyanakkor **semmilyen más forrás nem támasztja alá** Hunyadi János édesanyjának és Zsigmond császárnak a kapcsolatát.

2. Drakula és Mátyás kapcsolata

Mátyás életének egyik érdekessége, hogy sajátos kapcsolatban állt Havasalföld egykori fejedelmével, Vlad Tepessel, más néven **Drakula gróffal** (vagy Karóbahúzó Vladdal), aki a Besarab család sarjaként uralta az akkoriban török függésbe kerülő Havasalföldet. A Drăculea, vagy Dracul (azaz sárkány) nevet igazából apja kapta meg legelőször még 1431 -ben, amikor felvételt nyert a Luxemburg Zsigmond által alapított Sárkány Lovagrendbe. (A dracul a modern román nyelvben ördögöt jelent, de Vlad korában sárkányt és démont is jelentett. Latinul a sárkány draco.) Drakula - nevezük innentől Vlad Tepesnek - **1456-ben lett először Havasalföld fejedelme** és elhatározta: nem engedi országát török uralom alá kerülni. Szembeszállt tehát az oszmánokkal és kegyetlen megtorlásaival kiérdemelte, hogy szörnyetegként emlegessék (egy alkalommal 20 ezer törököt húzott karóba, valóságos karó-erdővé változtatva egy egész domboldalt). Később 1460 -ban Vlad Tepes szövetségre lépett Mátyással a török ellen, ám idővel a kapcsolat megromlott és a magyar király a visegrádi vártömlöcbe záratta a havasalföldi fejedelmet. Vlad Tepes későbbi sorsa már kérdéses, az egyik verzió szerint Mátyás átadta a törököknek, akik karóba húzták, míg egy másik elképzelés szerint Mátyás elengedte és a török legyőzte egy csatában, Havasalföldön.

3. Mátyás népszerűsége

Bár a bevezetőben is említett módon az utókor sokra tartotta és tisztelte Mátyást, saját korában nem örvendett túl nagy népszerűségnek. Megválasztását két tényezőnek köszönhette: egyrészt a nép azt gondolta, hogy majd apja, a törökverő Hunyadi János nyomdokain haladva elúzi határainktól a törököket, másrészt a nemesség vezetői feltételezték róla, hogy fiatal kora miatt könnyen irányítható lesz, így helyette uralkodhatnak majd. Egyik sem jött be: **Mátyás - apjával ellentétben - nem a törökökkel szembeni harcnak szentelte életét** (inkább a cseh trón megszerzése és a Német-Római császári cím birtoklása érdekelte) és egyáltalán nem bizonyult könnyen irányíthatónak sem, sőt éppen hogy **kizárta döntéseiből a magyar nemességet**. Mindezek miatt a magyar nemesek gyűlölték Mátyást és a nép is utálta, mert amellet, hogy csak minimális számú hadjáratot vezetett az oszmánok ellen, **óriási adókat vetette ki a népre**. Sem Mátyás előtt, sem utána nem voltak akkora adók a Magyar Királyságban, mint az ifjú Hunyadi idején. Összességében a közrendűek, jobbágyok és nemesek sem szerették Mátyást és **saját korában kifejezetten népszerűtlennek bizonyult**. Több összeesküvés is szerveződött hatalma megdöntésére, melyeket sorra megghiúsított. Szembe fordult vele egykori nevelője, Vitéz János, esztergomi érsek is, illetve annak unokaöccse, Janus Pannonius, amiért Mátyás mindkettejük ellen fellépett: egyiküket felügyelet alá helyezte, másikat elűldözte.

4. Mátyás és a nők

Mátyás nem volt szerencsés a nők terén: két házassági kapcsolata és egy élettársi viszonya volt, több "kaland" mellett, ám törvényes örökös nélkül. **Első házasságát Podjebrád Katalinnal kötötte 1463 május elsején**, Budán, egy csehekkel "nyélbe ütött" politikai alku nyomán. A kapcsolatból ugyan született egy gyermek, ám csecsemőként meg is halt, sőt az édesanya is gyermekágyi lázban. Így Mátyás, alig egy évnyi házasság után, 1464 -ben özvegy lett. **Második feleségét, Aragóniai Beatrixot 13 évvel később, 1476 december 22 -én vette nőül**, szintén Budán. Ez a frigy már tartósnak bizonyult, ám életképes, törvényes utódot ez sem eredményezett. A két házasság közti időszakban, egészen pontosan 1470 -ben volt Mátyásnak egy "**félhivatalos**" **élettársi kapcsolata (ágyasa)** is, mégpedig egy bécsi polgárlánnyal, **bizonyos Edelpeck Borbálával**. Az akkoriban még húszas éveiben járó pár Bécsben, III. Frigyes táncmulatságán ismerkedett meg egymással. Feltételezhetően azonnal egymásba szerettek és a kor szokásaival mit sem törődve - mely szokások kifejezetten elleneztek, sőt tiltották egy nemes (pláne király), illetve egy alacsony sorból származó, közrendű személy bensőséges kapcsolatát - Budára költöztek és évekig együtt éltek. **Eközben született meg Mátyás egyetlen életképes, ám törvénytelen gyermeke: Corvin János, 1473 április 2-án.** (A Hunyadi család címerében szereplő holló, latinul corvus "alapján" kapta vezetéknevét.)

Beatrix, Katalin és Mátyás egyetlen fia: Corvin János

A gyermeket azonban nem a királyi várban nevelték fel, hanem édesanyja mellett, egy besztercebányai rezidencián cseperedett (mely rezidenciát Borbála Mátyástól kapta). Aztán Mátyás megkötötte második házasságát és a szeretői kapcsolat végleg megszakadt. Ugyanakkor a második frigyből sem lett gyermek, így 1479-ben **Mátyás törvényes fiának ismerte el Corvin Jánost**. Mátyás mindent megtett annak érdekében, hogy fiát halála után, az ország nemesei új uralkodójuknak ismerjék el, ám akarata nem érvényesült: elhalálózását követően Corvin Jánossal kiegyeztek és az ország új királyának II. Jagello Ulászlót választották.

5. Mátyás halála

Mint annyi más királyunknak, Mátyásnak a halála sem ismert pontosan. Annyi tudható, hogy 1490 április 4-én (alig több, mint egy hónappal 47. születésnapja után) bécsi kastélyában egy hosszadalmas virágvasárnapi szertartást követően fűgét rendelt lakosztályába, hogy amíg a királynővel elköltendő étkezésre vár, elűzze éhségét valamivel. Ám a füge állott és poshadt volt, mire **Mátyás haragra lobbant, halántékához kapott és összeesett**. Később magához tért, de félrebeszél és fájdalomra panaszkodva ágyának esett. Két nappal később, április 6-án érte a halál. A beszámolókból leszűrhető tünetek alapján **halálát okozhatta agyvérzés de mérgezés is**. Mindkét eshetőségnek meg van a maga indoklása. Az agyvérzés vagy szélütés mellett szólnak idegrendszeri tünetei (a félrebeszélés is), illetve az a tény, hogy a 47 éves uralkodó állandóan vöröses arca magas vérnyomásra utal. A mérgezés sem zárható ki, a füge evést követő gyors rosszullét miatt. (Ebben az esetben Beatrix neve is felmerülhet lehetséges elkövetőként, hiszen tudvalevő volt rossz viszonyuk és hogy korábban, fiatalon Beatrix állítólag meggyilkolta egyik nápolyi szeretőjét - még a Mátyással kötött házassága előtt.) **Idegenkezűsége azonban nincs bizonyíték**, így a szélütés vagy agyvérzés a legvalószínűbb halál ok.

Hunyadi Mátyás az egyik legnagyobb királyunk volt, még akkor is, ha ez a kép sokkal árnyaltabb, mint amennyire azt idealizálja a mai közgondolkodás. Uralkodása alatt utoljára volt európai nagyhatalom hazánk.

Harmat Árpád Péter

Forrás: https://jegyzettar.blog.hu/2017/09/23/ot_erdekesseg_matyas_kiralyrol

2019. 03. 10.